

CADERNO DIDÁTICO PARA SECUNDARIA

O Neolítico
A Idade do Bronze
A Idade do Ferro

NOME

APELIDOS

CENTRO

Centro Arqueológico
do Barbanza

Centro Arqueolóxico do Barbanza.

Caderno didáctico para secundaria.

O Neolítico.

A Idade do Bronce.

A Idade do Ferro.

Ilustracións e deseño:

Pepe Carreiro.

Coordinador didáctico do Caderno:

Víctor J. Barbeito Pose

Técnico-arqueólogo do Centro Arqueolóxico do Barbanza.

Depósito Legal C 2244-2008

WPE CANEIRO

Fai aproximadamente 8.000 anos, a vida das xentes que pisaba as nosas terras coñece unha serie de cambios que lle fan mudar o seu sistema de vida, estamos falando da chegada do **Neolítico**. A partir deste momento as sociedades pasarán a ser produtoras do seu propio alimento, e darán lugar a aparición da **gandería**, a **agricultura** e a **cerámica**, entre outras actividades. Tamén se dá neste momento un novo tratamento dos mortos e conforme avanza o Neolítico irase modificando o rito funerario, desencadeando a aparición do **megalitismo**.

1. Qué manifestación cultural pertence a cada momento? Une con frechas ambas columnas:

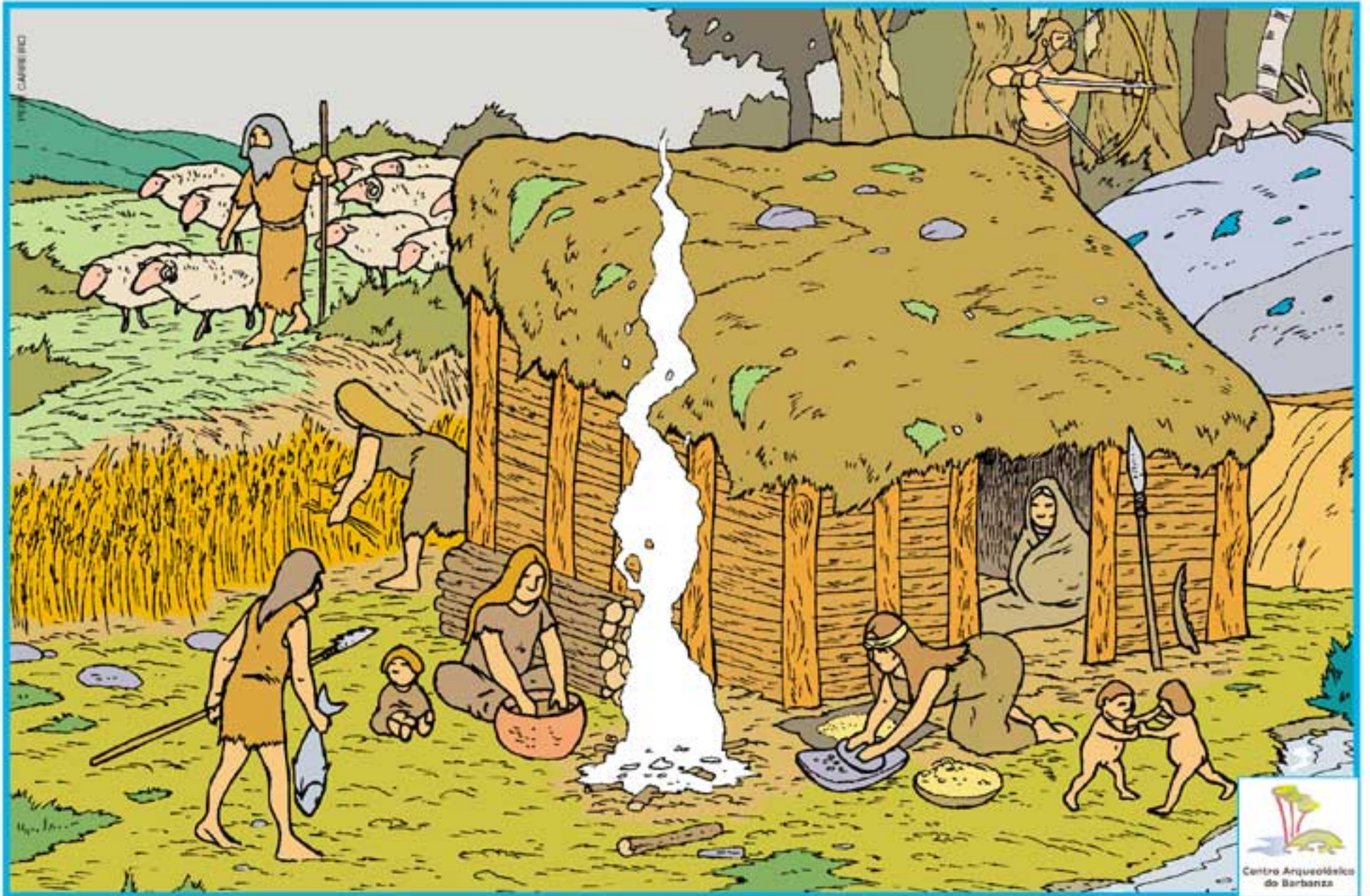
Megalitismo.
Arte rupestre.
Cultura castrexa.

Idade do Ferro.
Neolítico.
Idade do Bronce.

2. Que sucedeu antes?

- Neolítico. A chegada e conquista romana. descubrimento da metalurxia.

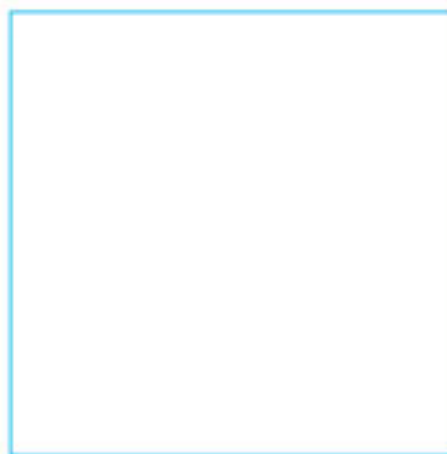
3. Na ilustración anterior aparecen varias ferramentas utilizadas na época neolítica, nomea alomenos dúas:

4. Existe algunha diferenza entre un dolmen e unha mámoa? Si. Non.

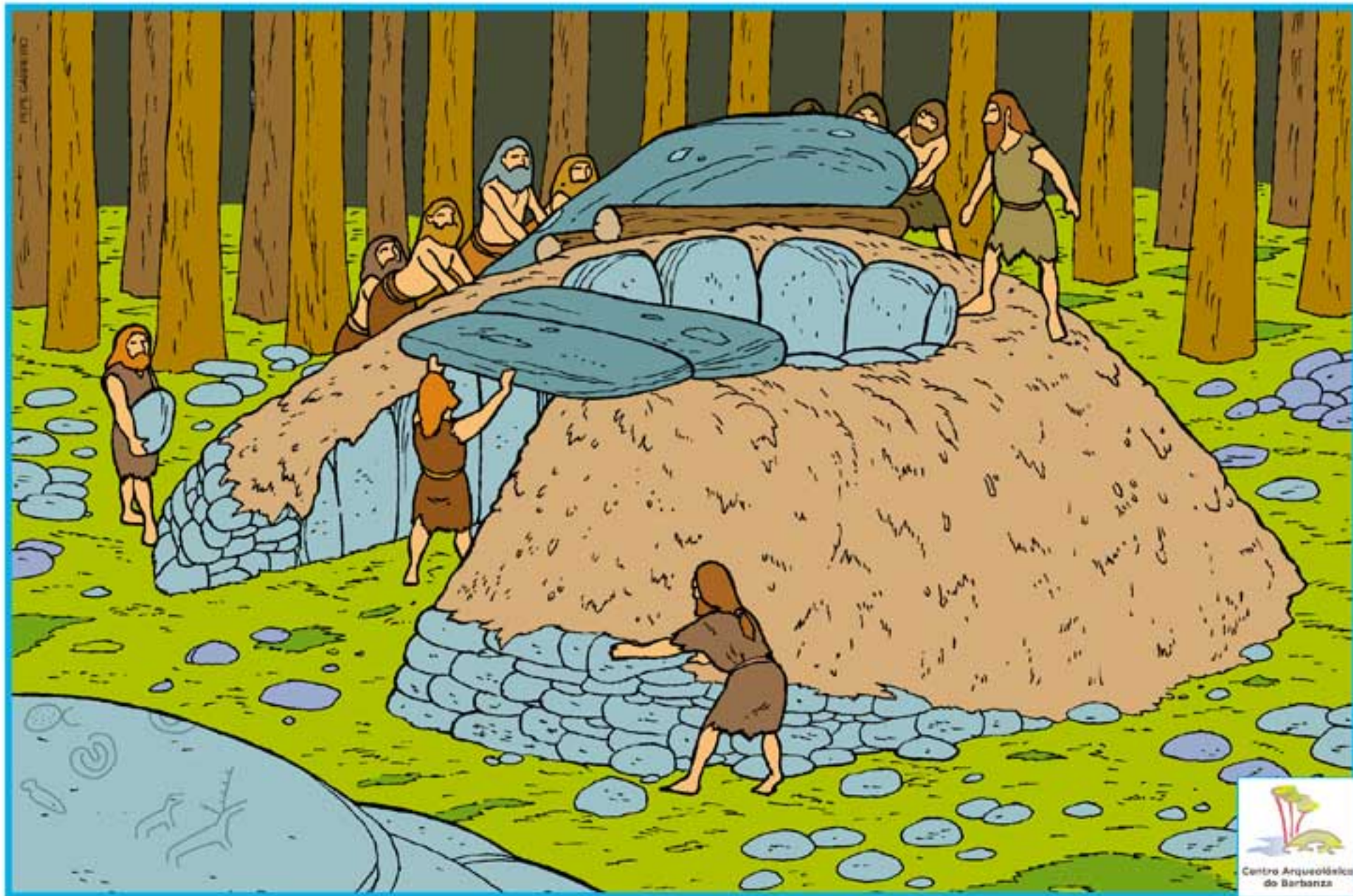
5. Nunha liña describe que é un túmulo:

6. Debuxa un idoliño.

7. Verdadeiro ou falso:

- As sociedades neolíticas son sociedades depredadoras, e dicir, cazan e recolleitan fundamentalmente.
- Na península do Barbanza son escasos os túmulos megalíticos.
- Os túmulos comezan a construírse no V milenio a.C., e dicir, arredor do 4.500/4.200 a.C.
- A xente dos castros era enterrada sempre nos túmulos máis grandes.

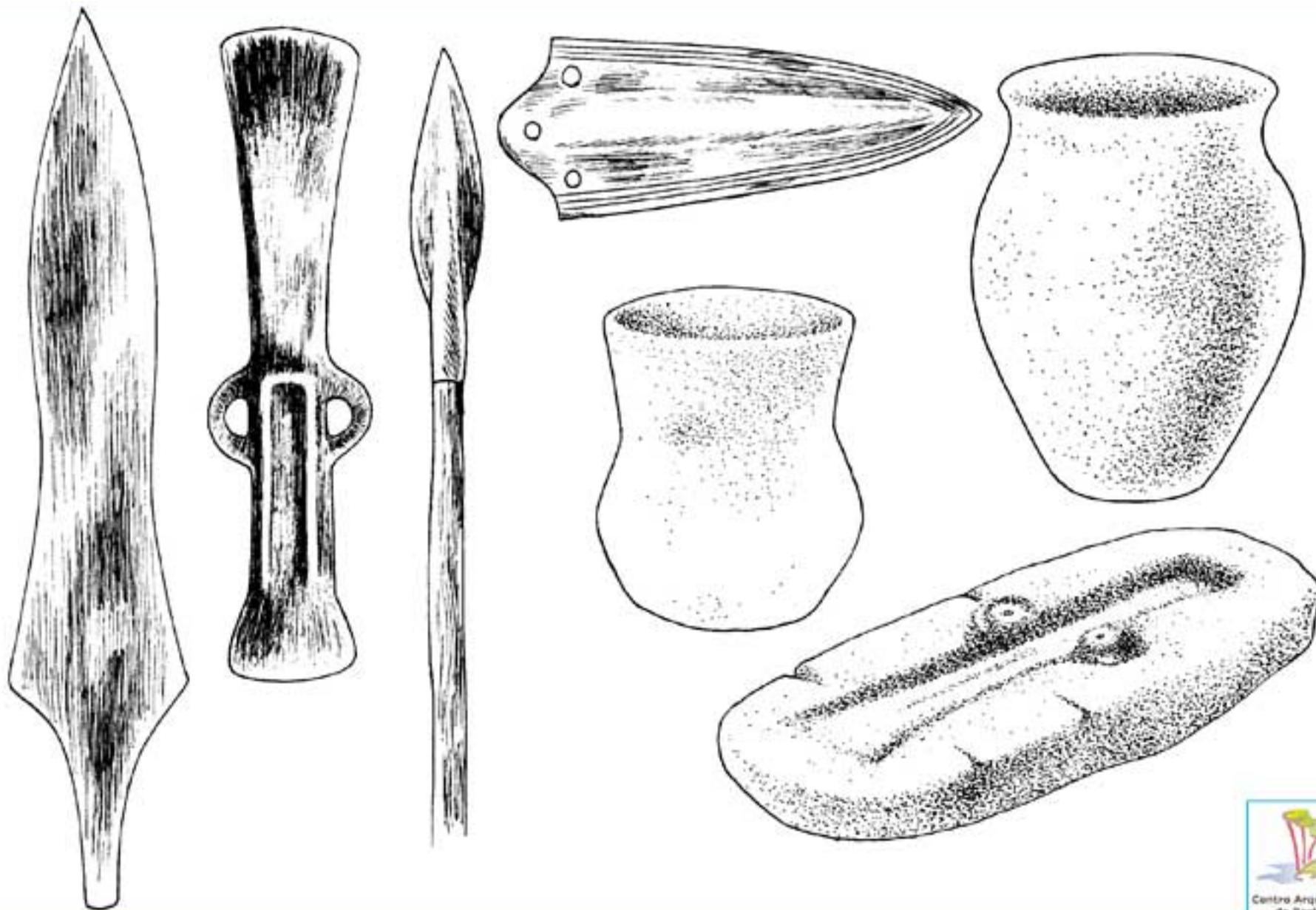
8. Completa:

Un túmulo megalítico está formado por varias partes, normalmente o primeiro paso para construílo era acondicionar e preparar a zona onde se ía erguer; a continuación cravábanse os chantos que forman parte da _____, lugar no que posteriormente se depositará o defunto para que repousen os seus restos. Outras das partes que habitualmente forman parte do túmulo é a _____, que ten como finalidade conter as terras, o que lle da unha aparencia de montículo.

9. Os túmulos megalíticos son facilmente identificables no campo, por qué?

10. En moitas ocasións os túmulos megalíticos foron saqueados por buscadores de tesouros e metais preciosos, cres que antigamente agachaban estes materiais prezados nos túmulos? Razona a túa resposta.

PIRELLA GÖTTSCHE LOWE

Pouco a pouco as sociedades vanse desenvolvendo, adquirindo novos costumes e descubrindo novas técnicas e medios de produción.

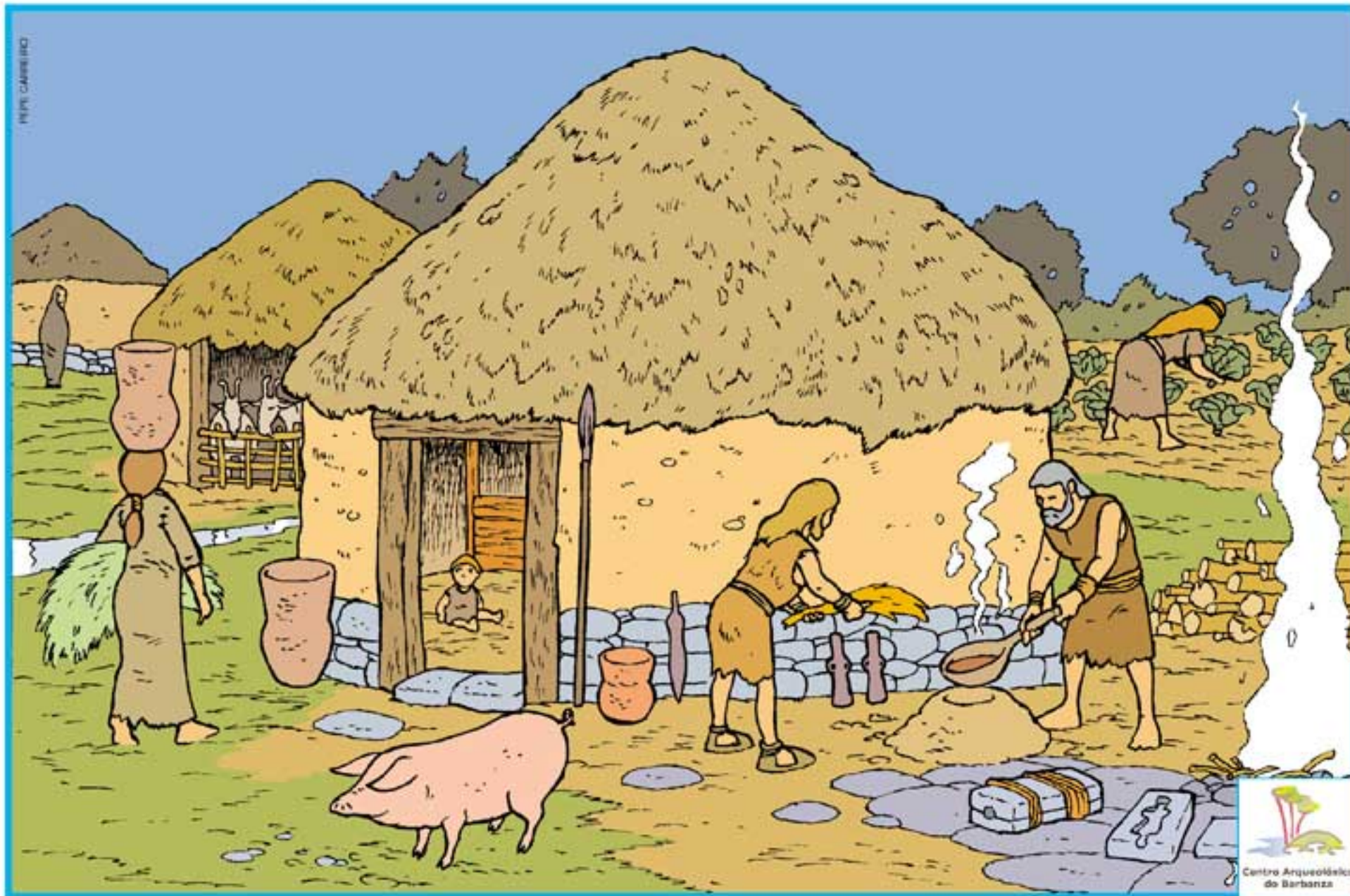
Co descubrimento da **metalurxia** (proceso no cal se transforma o mineral en metal) dáse por rematado o Neolítico e iniciase a **Idade dos Metais**, que podemos clasificar en **Idade do Cobre**, **Idade do Bronce** e **Idade do Ferro**.

Durante a Idade do Bronce ten lugar o máximo apoxeo da arte rupestre, dando lugar a aparición do que se coñece como **grupo galaico de arte rupestre**, que se localiza principalmente na fachada litoral atlántica galega, da cal forma parte a península do Barbanza.

1. Porqué se chama Idade do Bronce?

2. Nunha liña, qué é un petroglifo?

3. Significa o mesmo arte rupestre que petroglifos?

4. Nomea alomenos un instrumento que fose fabricado durante a Idade do Bronce:

5. Desde o punto de vista temático, existen dous tipos de petroglifos: os abstractos ou xeométricos e os naturalistas ou figurativos. Saberías clasificar os seguintes petroglifos segundo sexan dun tipo ou doutro?

6. Expón dúas posibles interpretacións ou finalidades dos petroglifos:

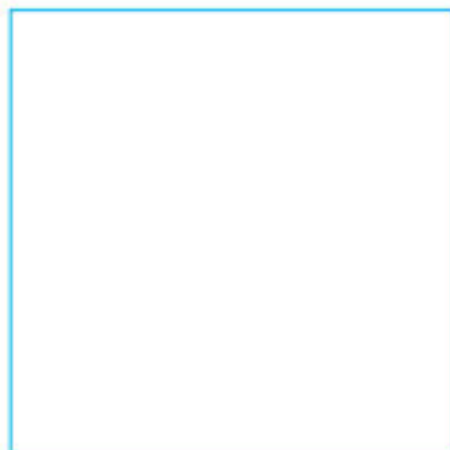
7. Coñeces algún petroglifo preto da túa casa? Cómo se chama? De que tipo é: abstracto ou figurativo?

8. Sabes alomenos dúas das causas máis habituais que destrúen os petroglifos?

9. Verdadeiro ou falso:

- Os petroglifos normalmente aparecen en pedras ao aire libre, pero en ocasións tamén feitos sobre barro ou arxila.
- Para poder identificar con maior facilidade os petroglifos hai que ir ou a primeira hora da mañá ou a última da tarde (dependendo dos casos), cando a luz do sol é rasante e permite localizalos con maior facilidade.

10. No Centro Arqueolóxico atópase depositado un petroglifo orixinal, saberías dicir onde está? Como o clasificarías (abstracto ou figurativo)? Tenta debuxalo:

W.P. Carré/ICP

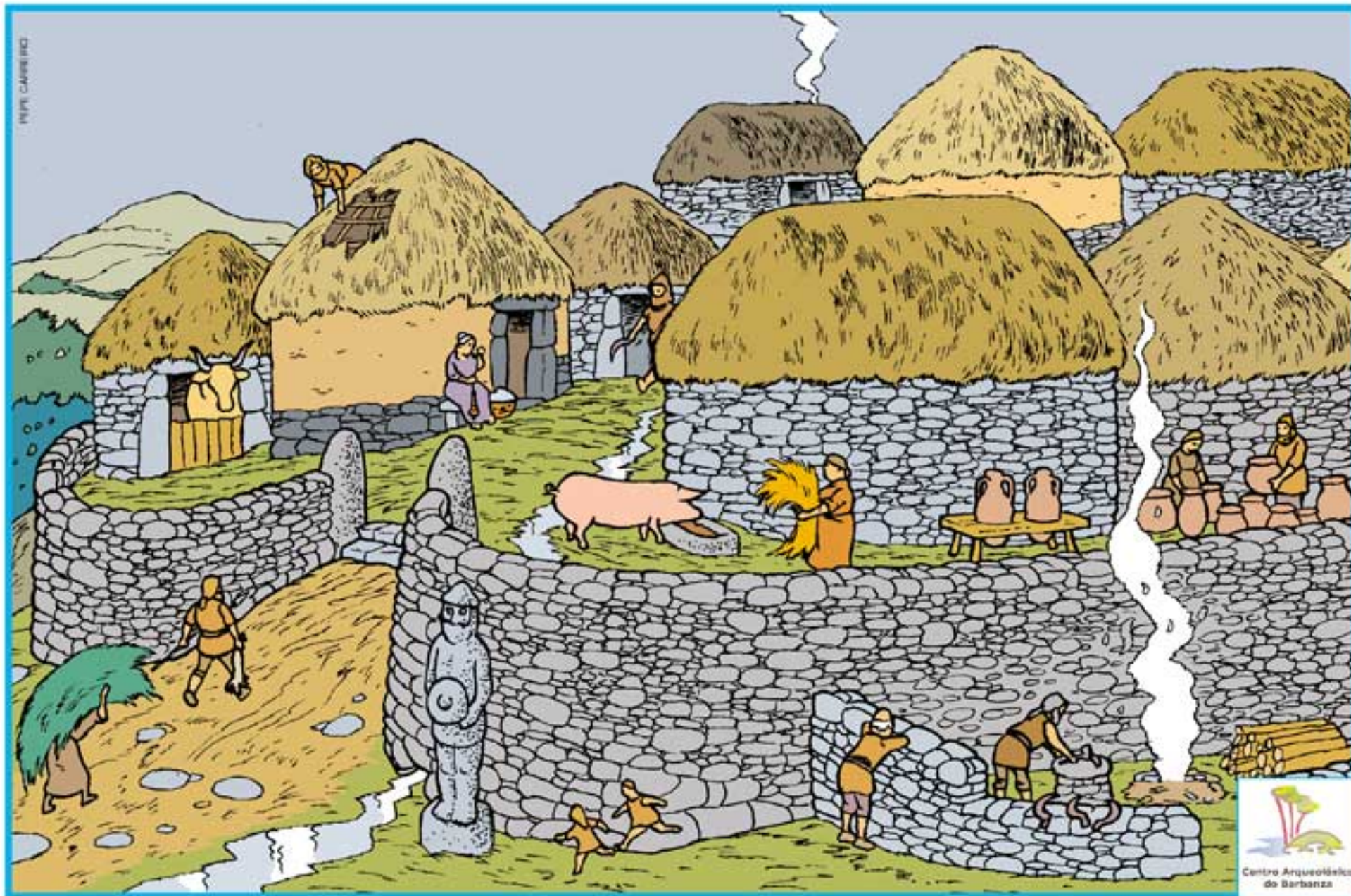

Fai 3.000 anos aproximadamente, coa chegada do I milenio a.C. vaise ir pasando paseniñamente da Idade do Bronce á Idade do Ferro (s. VII a.C.), dando lugar aos primeiros asentamentos permanentes, que son os **castros**. As dos castros eran sociedades **excedentarias**, e dicir, producían alimentos en cantidades superiores ás súas necesidades de alimentación, o que permitiu a aparición dun sector artesanal moi especializado.

1. Por que se chama Idade do Ferro?

2. Nunha liña describe qué é un castro:

3. Nomea tres dos materiais habituais cos que se constrúen as vivendas dos castros:

4. No debuxo aparece unha das partes fundamentais das vivendas castrexas, sabes cómo se chama? Para que serve?

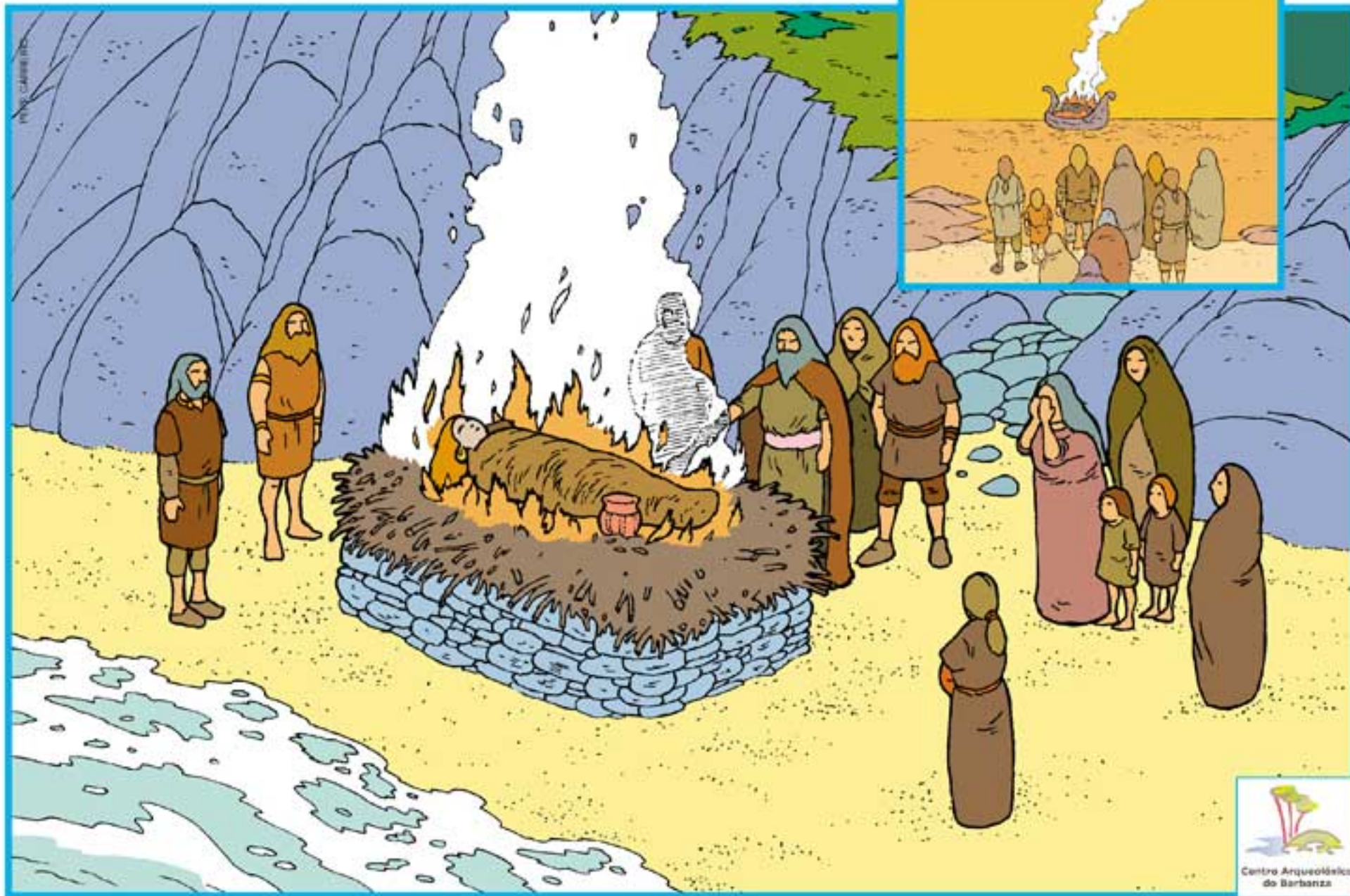

6. Cómo se chaman as antigas pesas das redes que servían para pescar?

7. Completa.

Un castro dispón de moitos elementos que forman parte do sistema defensivo, como poden ser as _____ de pedra que rodean e protexen a zona de vivendas, tamén chamada a _____ polis.

As vivendas dos castros non sempre son redondas, en moitas ocasións son _____, rectangulares ou mesmo dun sistema mixto que incorpora distintos tipos de espazos.

5. As xentes que vivían nos castros seguían fabricando útiles de pedra? _____

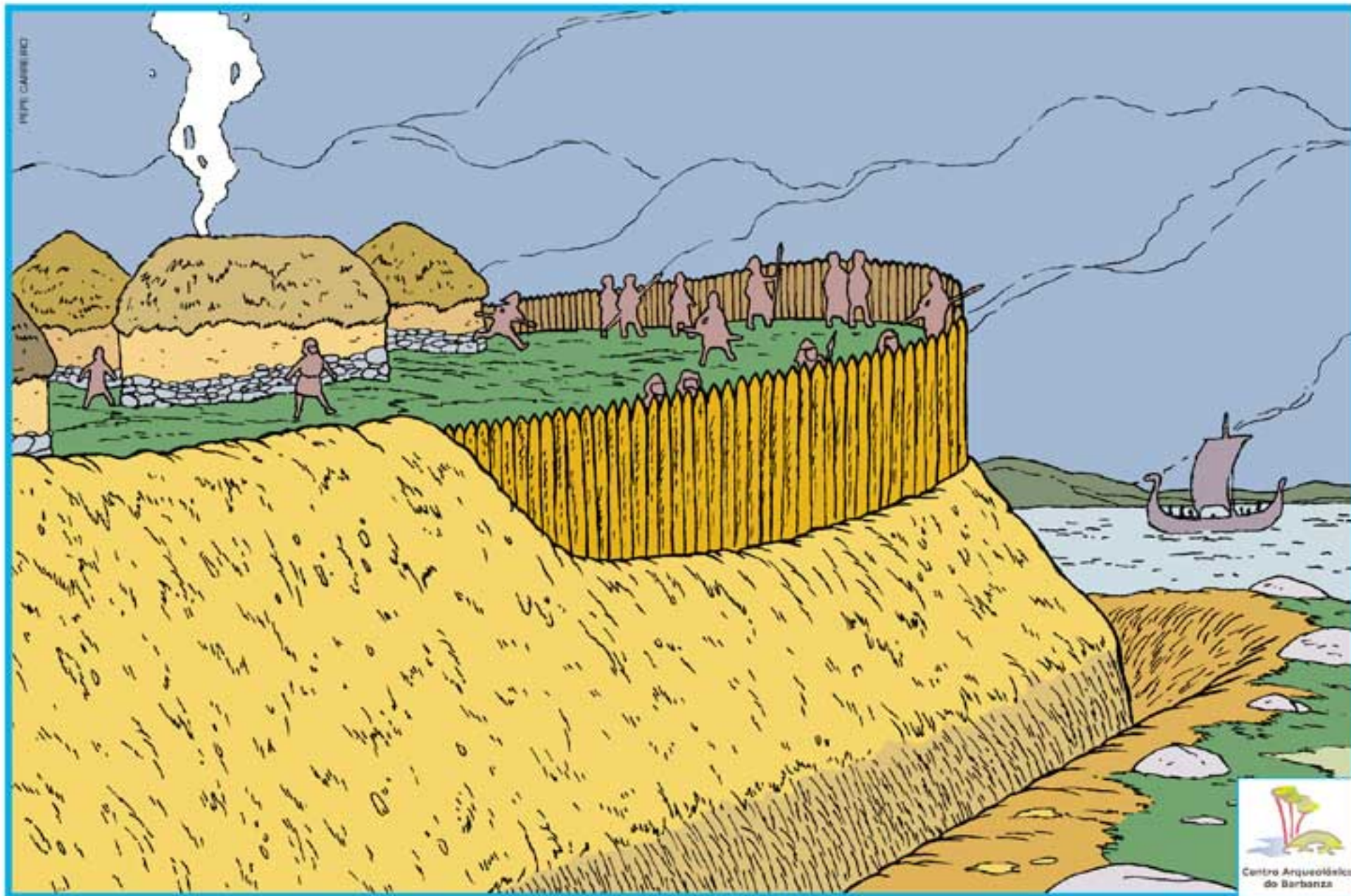
8. Verdadeiro ou falso:

- Os castros só están nas zonas de litoral.
- Os cuncheiros son zonas de reserva de alimentos, unha especie de despensa onde se conservaban fundamentalmente mariscos e peixes.
- As ánforas servían para transportar aceite, viños e salazóns, aínda que unha vez consumido o seu contido eran reutilizadas para transportar minerais cara o Mediterráneo.

9. Sabes cal é a única peza orixinal que se conserva na exposición permanente? Para que serve?

10. Entre as seguintes escolle catro plantas vexetais que servisen como alimento da xente que vivía nos castros:

Landras, centeo, cebada, millo, trigo, chícharos, patacas e avelás.

PIPI GAMBINO

Sinala neste plano de Galicia en que lugar nos atopamos:

Que actividade che gustou máis?

- Sala de exposicións permanente.
- Itinerante.
- Visita ao xacemento arqueolóxico ou ao vídeo.

Resultouche difícil cumprimentar o caderno?

- Moi sinxelo.
- Sinxelo.
- Difícil.
- Moi difícil.

Gustouche o Centro de Interpretación?

- Nada.
- Pouco.
- Bastante.
- Moito.

Pareceuche interesante?

- Nada.
- Pouco.
- Bastante.
- Moito.

Recomendaríaslle a algún coñecido que nos visitase?

- Si.
- Non.

Que foi o que máis che sorprendeu?
